

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide osakond

Teatrikunsti visuaaltehnoloogia õppekava

Lavastuskorralduse eriala

Elise Holter

**INSPITSIENT-REKVISIITORI TÖÖ RAKVERE
TEATRIS**

Loov-praktiline lõputöö

Juhendaja: MA Ele Viskus

Kaitsmisele lubatud

Viljandi 2020

SISSEJUHATUS	3
1. RAKVERE TEATER	5
1.1. "Kuni ta suri" ("Пока она умирала")	6
1.2. "Onu Vanja" ("Дядя Ваня")	7
1.3. "Kõike head, vana toriseja" ("Ilosia aikoja, Mielsäpahoittaja")	9
2. INSPITSIENT	12
2.1. Inspitsient-rekvisiitor	13
3. ÕPPIMISE PERIOOD	14
4. ISESEISEV TÖÖ	16
4.1. Etenduse-eelne aeg	16
4.2. Etenduse ajal	17
4.2.1. "Kuni ta suri"	19
4.2.2. "Onu Vanja"	20
4.3. Etendusejärgne aeg	21
5. INSPITSIENDI TÖÖS KASUKS TULEVAD ISIKUOMADUSED	23
6. ENESEREFLEKSIION	25
KOKKUVÕTE	26
KASUTATUD ALLIKAD	27
LISAD	28
Lisa 1: "Kõike head, vana toriseja" inspitsiendi tööfail	33
SUMMARY	34

SISSEJUHATUS

Minu praktiliseks lõputööks oli teenindada Rakvere Teatris etendusi "Kuni ta suri" ja "Onu Vanja", lisaks olin põgusalt uuslavastuse "Kõike head, vana toriseja" proovide juures. Lavastused "Kuni ta suri" ja "Kõike head, vana toriseja" on väikese saali lavastused ja "Onu Vanjat" mängitakse Rakvere Teatri suures saalis.

Lõputöö teema valimist mõjutas varasemalt kirjutatud seminaritöö, kus keskendusin inspitsiendi tööülesannete kirjeldamisele läbi eri tüüpi teatrite ja lavastuste. Rakvere Teatris oli mul võimalus lisaks etenduste teenindamisele nende enda majas kogeda ka seda, kuidas toimuvad väljasõidu etendused.

Käesoleva töö eesmärk on analüüsida inspitsient-rekvisiitori tööülesandeid läbi kolme erineva lavastuse. Töös võrdlen antud lavastuste juures tekkinud tähelepanekuid oma seminaritöö teoreetilise osaga, kus kirjeldasin inspitsiendi tööd toetudes erinevatele kirjalikele allikatele.

Samuti soovin analüüsida iseenda tegevust ning väljakutseid erinevate lavastustega. Kindlasti peab tähelepanu pöörama asjaolule, et minu ülesanded praktiliselt ei olnud täpselt samad, mis Rakvere Teatris tööle oleval inspitsient-rekvisiitoril. Kuna olin teatris nii-öelda abipersonal, siis olid ülesanded kohandatud nii, et töö teatris toimuks võimalikult sujuvalt, olenemata ümberkorraldustest.

Alustan Rakvere Teatri ja lavastuste tutvustamisega, et selgitada, millises keskkonnas ma tööle hakkasin. Lavastuste tutvustamise juures räägin ka sellest, milline oli mu eelnev kokkupuude lavastusega ning kuidas see edaspidist tööd mõjutas. Seejärel selgitan mõisteid inspitsient ja inspitsient-rekvisiitor. Töö teises pooles kirjeldan kõigepealt etenduste selgeks õppimise perioodi ning seejärel iseseisvalt nende teenindamist. Iseseisva töö peatüki olen jaganud etenduse-eelseks, etenduse toimumise ja etendusejärgseks ajaks.

Lisaks toon välja isikuomadused, mis on tulevad kasuks etenduse juhi töös. Viimaseks on eneserefleksioon, kus analüüsin iseennast ning seda, kuidas oma tööga hakkama sain.

1. RAKVERE TEATER

Lõputöö praktilise osa sooritasin Rakvere Teatris, seetõttu kirjeldan antud peatükis kolme lavastuse meeskondi ja organisatsiooni.

Rakvere teater on kutseline teater, mis avati 24. veebruaril, 1940. aastal. 25. veebruaril 1940 mängiti seal August Kitzbergi näitemängu ‘‘Tuulte pöörises’’, see oli teatri esimene etendus. (Rakvere Teater, 2020).

Rakvere Teatri kompleks koosneb neljast hoonest: peamaja, väike maja, kinomaja ning töökodade hoone. Rakvere Teatril on kolm saali, peamajas olev suur saal ja väikses majas asuv väike saal, lisaks kinomajas olev kinosaal. Suur saal on klassikalise itaalia tüüpi karplavaga teatrisaal, kuhu mahub 405 inimest. Väike saal on *black-box* tüüpi saal, kuhu mahub 104 inimest. Kinosaal mahutab 144 inimest, viimast ei kasutata etenduste mängimiseks, vaid seal tegutseb teatrikino. (Samas, 2020).

Rakvere Teatri personal jaguneb viieks: kino, korraldus, lavastusala, loominguline ning teenindus. Inspitsient- rekvisiitorid kuuluvad lavastusala meeskonna alla. Sinna on koondatud kõik tehnilised töötajad: lavastusjuht, lavastusjuhi abi, lava-, heli- ja valgustehnikud, õmblejad, majakunstnik (butafoor), puusepp, kostümeerijad, grimeerijad ning bussijuht. (Samas, 2020).

Sellel põhjal on inspitsient-rekvisiitor vahelülilis kõigi erinevate osakondade vahel, koordineerides lavastuse loomingulise, teenindava ja korralduse vahelist koostööd. Rakvere Teatris töötab hetkel kolm inspitsient-rekvisiitorit: Eili Neuhaus, Ade Piht ning Aune Kuul. (Samas, 2020).

Järgnevalt toon välja oma lõputöö praktilises osas olnud lavastused, nende kohta käiva info, minu erialase töö spetsiifikat arvesse võttes ka rekvisiidid ja märkused nende lavastusprotsesside kohta. (Samas, 2020).

1.1. “Kuni ta suri” (“Пока она умирала”)

Lavastus esietendus 16. novembril 2018. aastal Rakvere väikeses saalis. (Rakvere Teater, 2020).

Näidendi autor on Nadežda Ptuškina, tõlkis Eduard Salmistu, lavastaja ja muusikaline kujundaja on Peeter Raudsepp, kunstnik Lilja Blumenfeld, kostüümikunstnik Yana Khanikova, valguskujundaja Aarne Maasi. Osades on Maria Klenskaja, Ülle Lichtfeldt, Eduard Salmistu ja Anneli Rahkema. (Samas, 2020).

Rakvere Teatri kodulehel on lavastuse kohta öeldud:

Koomiline lavalugu parimate vene komöödiate ("Armastus tööpostil", "Hüva leili") vaimus, milles inimlik narrus ja õrnus kohtuvad raamatuid täis äärelinna korteris, kus elavad ema ja tema kuuekümnepäevane tütar. Kumbki neist ei aima, et nende vaikes ja üsna närbunud kooselu paiskab ümber ootamatu uksekell ja ukse taga seisev lilledega mees. Algab romantiline eksituste ja pettuste komöödia, mille lõpus pole keegi enam see, kes ta oli alguses. Muinasjutt armastuse kõlvõimsusest? Ka seda, kuid ka lootuste lugu, kus miski pole veel otsustatud. Vähemalt seni, kuni ta sureb. (Samas, 2020).

Lavastus ei olnud mulle praktikale minnes täiesti võõras, sest olin 2018. aasta sügisel, nädal enne selle esietendust Rakvere Teatris praktiliselt olnud. Antud praktika oli siiski peamiselt vaatluspraktika ja viibisin enamjaolt saalis ja vaatasin proove. Sellegipoolest tuli kasuks, et olin lavastuse publiku poolt juba eelnevalt selgeks õppinud, sest teades, mis toimub laval, oli lava taga lihtsam toimetada. Eriti arvesse võttes seda, et väikeses saalis ei ole võimalik lava taga näha, mis toimub laval.

Lisaks tuli eelnev praktika kasuks seetõttu, et lavastuses on palju rekvisiite ja õppimisel läks põhiorõhk nendele ning oli hea, et lavastust üldjoontes juba tundsin. Lavastuse rekvisiidid koosnesid paljudest pisidetailidest. Lavale oli toodud ühe korteri elutuba, köök

ja esik, mis olid sisustatud võimalikult tõetruult. Kapid ja riiulid olid täidetud nõude ja raamatutega, paljud neist olid lavastuses ka reaalselt kasutusel. Lisaks sellele olid lavastuses kasutusel toidu rekvisiidid (reaalselt laval söödavad rekvisiidid, mistõttu oli vaja need igaks etenduseks uued osta), mille tõi mulle enne igat etendust juhendaja. Enamik rekvisiite olid päris, mistõttu ka kergesti purunevad ehk nende valmispanekul ja kokku pakkimisel pidi olema väga hoolas, et kõik terveks jääks. Näiteks ühel väljasõidu etendusel oli transpordi ajal purunenud juustutaldrik ja sellele pidi kohapeal kiirelt asenduse leidma, milleks osutus tavaline väike taldrik kultuurimaja kohvikust. Keeruliseks tegi antud lavastuse rekvisiitide valmispaneku see, et oli palju sarnaseid rekvisiite, millel oli erinev koht. Seega pidi iga taldrikut, kaussi või vaasi valmis pannes jälgima, et need teise sarnase rekvisiidiga vahetusse ei läheks.

Lisaks purunenud juustutaldrikule oli samal etendusel Rakverre maha jäänud üks jõulukuuskedest, mida lavastuses kasutati. Ka sellele leidsime koha pealt asenduse, kuusk pidi olema sellise suurusega, et näitleja saaks selle ühte kätte võtta ja lavale viia. Asendusena kasutasime kultuurimaja laost leitud suurema kuuse ladva osa, millele lavatehnikud kuusejala külge kinnitasid.



Foto 1. "Kuni ta suri" lavakujundus (Allikas: autori erakogu)

1.2. "Onu Vanja" ("Дядя Ваня")

Lavastus "Onu Vanja" esietendus Rakvere Teatri suures saalis 4.oktoobril 2019. aastal. (Rakvere Teater, 2020).

Näidendi autor on Anton Tšehhov, tõlkija Ernst Raudsepp, lavastaja Eili Neuhaus, kunstnik Irina Marjapuu, valguskujundaja Aarne Maasi. Osades on Ülle Lichtfeldt, Jaune Kimmel, Helgi Annast, Laura Baumverk, Hannes Kaljujärv, Velvo Väli, Toomas Suuman ja Tarmo Tagamets. (Samas, 2020).

Rakvere Teatri kodulehel on lavastuse kohta öeldud:

Meil kõigil on kuskil oma onu Vanja. Mees, kes elab kellegi teise elu. Mees, kes teeb tööd kuni päevad saavad otsa. Mees, kel pole naist. Mees, kes vaatab, kuidas elu temast mööda triivib. Kuni ükskord saab temagi mõõt täis. Täitumata unistustest. Mööda- ja minnalaskmistest. Allakäigust. Vihast. Õnnejanust. Keskeakriisist. Sügisest. Vastamata armastusest. Paratamatusest. Lootusest. Sellest, mida keegi õigeks peab. Elust. Tegevus toimub metsade keskel maamõisas, mida võtab vaevaks külastada haritud professor oma glamuurse noore naisega. Nende tulek pöörab pea peale mitte ainult mõisaelanike senise elukorralduse, vaid ka nende hinged. (Samas, 2020).

Lavastusega "Onu Vanja" polnud mul varasemalt ühtegi kokkupuudet olnud. Ma ei olnud näinud lavastust ega lugenud näidendit. Esimene kokkupuude lavastusega toimus kui alustasin lavastuse selgeks õppimisega, et seda ise teenindada oskaksin. Kuna Rakvere Teatri suures saalis saab lava tagant jälgida laval toimuvat, siis jälgisin lisaks oma tööülesannetele ka võimalikult palju laval toimuvat, et saada paremini aru, millise lavastuse juures ma tööle hakkan.

Antud lavastuse rekvisiitide valmispanek oli küllaltki lihtne, rekvisiite oli kordades vähem kui lavastuses "Kuni ta suri" ning ei olnud sarnaseid rekvisiite, mis saaks vahetusse minna. Keerukaks muutis lavastuse puhul olukorra see, et ma ei olnud enne lavastusega kokku puutunud ning seega oli vaja etenduse kulgu jälgida ja meelde jätta. Rekvisiitidega toimetamise oleks teinud lihtsamaks ja loogilisemaks see, kui ma oleks teadnud täpsemalt kus ja millal seda kasutatakse. Seda seetõttu, et nii oleks olnud võimalik vaadata lavastust

kui ühte tervikut, mida inspitsient peakski suutma teha, kuid antud juhul piirdusid minu teadmised vaid rekvisiitidega.

Näiteks tekkis olukord, kus näitleja hilines lavale umbes minuti ja inspitsient oleks pidanud seda märkama ja probleemile lahendust otsima (näitleja üles otsima, vaatama miks ta ei ole lavale läinud). Kuna ma ei tundnud lavastust, siis ei saanud ma aru, et on tekkinud probleem ja isegi kui oleks, siis poleks ma teadnud kes lavalt puudu on.



Foto 2. "Onu Vanja" lavakujundus. (Allikas: Rakvere Teater, 2020)

1.3. "Kõike head, vana toriseja" ("Ilosia aikoja, Mielsäpahoittaja")

Lavastus "Kõike head, vana toriseja" pidi esietenduma 20. märtsil, Rakvere Teatri väikeses saalis, kuid seoses riigis kehtestatud eriolukorraga lükati see teadmata ajaks edasi. (Rakvere Teater, 2020).

Näidendi autor on Tuomas Kyrö, tõlkija Kadri Jaanits ning dramaturg Urmas Lennuk. Lavastaja on Eili Neuhaus, kunstnik Reili Evert, valguskujundaja Märt Sell ning muusikaline kujundaja Hando Põldmäe. Osades on Liisa Aibel, Tiina Mälberg, Tarvo Sõmer ja Elar Vahter. (Samas, 2020).

Rakvere Teatri kodulehel on lavastuse kohta öeldud:

Tuomas Kyrö on soomlaste Andrus Kivirähk, kuid ta ei kirjuta eestlastest, vaid soomlastest.

Vana Toriseja valmistub juba eluajal oma matusteks, aga nii mõndagi on veel tegemata. Kõigepealt tuleb koostada endale muidugi järelehüüe. Kes tunneks vana Torisejat veel paremini kui tema ise? Ka hauakivi saab soodsamalt kätte, kui odavmüükidel juba eluajal pilk peal hoida. Pärandi jagamine – kindlasti tuleb see asi ise korda ajada.

Ja mis kõige tähtsam – vana Toriseja kohustus on lugeda üles kõik need vead, mida tema ümbritsevad on elu jooksul korda saatnud. Tõele au andes tuleb siiski etteruttavalt tunnistada – ka vana Toriseja on elus ühe korra eksinud. Või siis kaks. Oleneb, kuidas asjale vaadata.

Loodetavasti paneb lavastus mõtlema Helsingi-Tallinna tunneliehitajaid, et kas poleks kasulikum see tulevane vennasrahvaste sild rajada hoopis Rakvere ja Helsingi vahele? (Samas, 2020).

Antud lavastusega mul varasemat kokkupuudet polnud, seda seetõttu, et tegemist oli uuslavastusega. Esimene kokkupuude lavastusega oli esimeses lugemisproovis ning seejärel esimeses väikese saali proovis. Kui esimene lugemisproov välja arvata, siis liitusin lavastuse proovidega kui need olid lõpusirgel, mis oli minu jaoks kindlasti lihtsam kui minna lavastuse juurde, mida mõnda aega juba laval mängitud on.

Esialgse plaani kohaselt pidin proovides olema poolteist nädalat, sest oli teada, et tulevikus ma antud etendust teenindama ei hakka. Seda seetõttu, et kontrolletenduse ja esietenduse ajal olid mul etendused teistes linnades. Teise nädala algul pidid minuga liituma inspitsient ja lavatehnik, kes edaspidi etendust teenindama hakkavad. Nende proovidega liitumine toimus nii viimasel minutil, sest mõlemal olid samal ajal teised etendused.

Esimesel nädalal tegelesin proovides sellega, et kõik rekvisiidid endale kindla koha leiaksid, kuna proovid olid varasemalt toimunud proovisaalis, siis ei olnud enamikel rekvisiitidel oma koht veel välja kujunenud. Töö käis tihedas koostöös näitlejatega, et nad teaksid kus nende rekvisiidid asuvad ning need oleksid mugavalt kättesaadavad.

Lisaks oli vaja liigutada laval olevaid sirme, kuna sirmide vahelt liikusid rekvisiidid ja näitlejad ning neid pidid liigutama hakkama üks lavameister ja inspitsient. Proovides tegin seda üksinda ning panin erinevate märguannete järgi kirja, millal neid liigutama peab.

12. märtsil kuulutati riigis välja eriolukord, mistõttu pidime senised plaanid ümber tegema. Selle asemel, et teiste liitumisel ise kohapeal olla ja neid aidata, siis panin kokku faili, kuhu koondasin kogu vajaliku info lavastuse kohta (lisa nr 1). Lavastuse proovidega mindi siiski lõpuni ja lavastus tehti nii-öelda valmis, kuid mina enam proovides ei osalenud.



Foto 3. "Kõike head, vana toriseja" lavakujundus. (Allikas: autori erakogu)

2. INSPITSIENT

Antud peatükis selgitan, kes on inspitsient ning kuna Rakvere Teatris on antud amet ühendatud rekvisiitori omaga, siis toon eraldi välja ka inspitsient-rekvisiitori ametikoha. Mõistete selgitamisel kasutan Raili Lassi bakalaureusetööd "Inspitsiendi töö teatris", Eesti entsüklopeediat ning Jaan Mikkeli teost "Vaade lava tagant", mida kasutasin ka oma seminaritöös "Etenduse juhi töö eri tüüpi teatrite ja lavastuste juures", inspitsiendi töö analüüsis.

Eesti Entsüklopeedia ütleb, et inspitsient ehk etenduse juht on näitejuhi abi, proovide, etenduste tehniline ja korraldav juht (2019 sub inspitsient). Antud ametikohta kutsutakse nii inspitsiendiks kui ka etenduse juhiks. Teatris neil kahel terminil vahet ei tehta ning neid kasutatakse vastavalt teatri ja inimeste harjumustele.

Inspitsient on inimene, kes vastutab, et iga etendus saaks läbi viidud nii, nagu proovides kokku lepiti (Lass 2016, lk 14). Siiski ei piirdu inspitsiendi töö vaid etenduste läbiviimisega. Tema töö algab proovidest ja lõpeb viimase etendusega. Selleks, et kõik toimiks, peab etenduse juht olema kõikides proovides, olles nii lavastuse tehniline juht kui ka trupi tugi. (Samas, lk 18). Sellegipoolest sõltub inspitsiendi töö teatris välja kujunenud süsteemist ning tööülesanded varieeruvad vastavalt teatri vajadustele.

Suuremates teatrites nagu Estonia ja Vanemuine on tööl etenduse juht, kes vastutab sada protsenti terve etenduse läbiviimise eest. Ükski heli- ega valgusmuudatus ei toimu laval enne kui etenduse juht korraldust pole andnud. Eraldi inimesena on tööl rekvisiitor, kes vastutab rekvisiitide eest. (Holter 2019, lk 14).

Projektiteatrites pole tihtipeale tööl eraldi inspitsienti vaid keegi, kelle üks osa tööst on vastutada ka selle eest, et etendus saaks algusest lõpuni maha mängitud nii nagu proovides

kokku lepiti. Lisaks võib ta olla ka rekvisiitori ja kostümeerija rollis. Näiteks R.A.A.A.M'is on inimene, kelle ametinimetus on juhiabi ning inspitsiendi amet on üks osa tema tööst. (Samas, lk 15).

Rakvere Teatris on tööl inspitsient-rekvisiitor, kes vastutab lisaks etenduse probleemideta kulgemisele ka rekvisiitide eest. Inspitsient-rekvisiitor peab jälgima ja veenduma, et kõik lava-ja kostüümivahetused ning heli-ja valgusmuutused toimuksid õigel ajal, kuigi eelkõige on need siiski vahetuste tegijate enda vastutada.

2.1. Inspitsient-rekvisiitor

Eesti teatrites on tihtipeale ühendatud inspitsiendi ja rekvisiitori amet. Rekvisiitor on inimene, kes paneb lavale valmis kõik lavastuses kasutatavad rekvisiidid. Iga lavastuse juures on kasutusel nii rekvisiidid kui ka dekoratsioonid, viimaste ülespaneku eest vastutavad lavatehnikud. Selleks, et oleks võimalik lavatehnikute ja rekvisiitori vastutusaladel vahet teha selgitan, kuidas eristatakse dekoratsiooni ja rekvisiiti.

Jaan Mikkel on oma teoses "Vaade lava tagant" selgitanud, et rekvisiit on kõik see, mida näitleja laval kätte võtab ja kasutab. Lisaks võivad laval olla nii-öelda dekoratiivsed rekvisiidid ehk asjad, mida näitleja konkreetselt ei kasuta, kuid liigituvad siiski rekvisiidi alla (näiteks seinale paigutatud kell või kapil olev vaas). Lihtne reegel eristamiseks rekvisiiti ja dekoratsiooni on, et rekvisiit säilitab laval oma argipäevase funktsiooni ja olemuse. Dekoratsioone näitlejad laval ei kasuta, kuid need loovad lavale visuaalse ja ruumilise keskkonna, kus näitleja mängib. (2007, lk 38).

Sellegipoolest on mõningate lavastuste juures nii-öelda hallid alad, kus rekvisiitori ja lavatehniku vastutusalad kattuvad. Näiteks lavastuses "Kuni ta suri" on kaks jõulukuuske ning lavastuses "Onu Vanja" on laval laud ja toolid. Nii kuused, lauad kui ka toolid säilitavad laval oma igapäevase funktsiooni ja olemuse ning näitlejad kasutavad neid laval. Kirjelduse järgi peaksid need olema rekvisiidid, kuid kuna need ei mahu rekvisiidi kastidesse, siis nende kohalolu eest vastutavad lavatehnikud. Inspitsient-rekvisiitori vastutada on see, et need saaksid oma õigetele kohtadele.

3. ÕPPIMISE PERIOOD

Selles peatükis teen ülevaate, kuidas toimus kahe etenduse selgeks õppimine, mida teenindama pidin hakkama. Eelnevalt on mainitud, et teatris on erijuhud, kus tuleb ette, et etendusi teenindab inspitsient, kes ei ole lavastust välja toonud. Edaspidi käsitlen etenduste teenindamist, mistõttu räägin analüüsis vaid lavastustest "Onu Vanja" ja "Kuni ta suri". Lavastus "Kõike head, vana toriseja" pole veel publiku ette jõudnud.

Rakvere Teatri üks inspitsient-rekvisiitor on lisaks oma põhitööle teatris mõnikord ka lavastaja rollis, mis tähenda seda, et kui temal hakkasid uuslavastuse "Kõike head, vana toriseja" proovid oli vaja teatrisse lisatööjõudu, kes saaks teenindada lavastusi "Kuni ta suri" ja "Onu Vanja". Neid kahte lavastust mängiti antud perioodil üsna tihedalt ning teatri teised kaks inspitsient-rekvisiitorit antud lavastusi teenindada ei saanud, sest etendused jooksid kokku nende enda mängukavadega. Olen jaganud õppimise perioodi kolmeks, mõlema lavastuse esimene, teine ja kolmas etendus.

Mõlema lavastuse esimesel etendusel jälgisin kõrvalt, kuidas juhendaja rekvisiidid valmis pani ja toimetas, samal ajal mulle juhiseid andes. Kuna uut infot tuli palju, siis keskendusin eelkõige sellele, et saaksin võimalikult palju infot kirja panna ning lavast ja rekvisiitidest pildid teha. Etenduse lõpus tegin saadud infost mõlema lavastuse kohta konspektid, kuhu märkisin võimalikult täpselt kogu lavastuse käiva info, mida mul tulevikus vaja võis minna.

Mõlema lavastuse teine etendus oli väljasõit. "Kuni ta suri" toimus Ugala teatris ning "Onu Vanja" toimus Räpina Aianduskooli aulas. Olime juhendajaga kokku leppinud, et mõlema lavastuse teisel etendusel panen rekvisiidid iseseisvalt valmis toetudes esimesel etendusel saadud infole. Selleks, et mul oleks aega rahulikult tegutseda ja kogu info läbi töötada,

sõitsin mõlemal korral etenduspaika kohale varem koos teiste tehnikutega. Sama tegin ka hilisematel väljasõidu etendustel, sest nii oli piisavalt aega lava valmis panna.

Mõlemal juhul oli mul rekvisiitide valmis panekuks aega 3-4 tundi, enne kui saabus juhendaja. Kõigepealt panin mälu järgi nii paljud rekvisiidid kui võimalik paika, seejärel võtsin konspekti, kontrollisin kõik üle ja panin paika need rekvisiidid, mille asukohta peast ei mäletanud. Kui oli rekvisiite, mille paiknemises ma kindel ei olnud või mida ei osanudki paigutada, siis panin need kõrvale, et saaksin hiljem juhendaja käest üle küsida. Umbes tund aega enne etenduse algust jõudis juhendaja, kes kontrollis kõik rekvisiidid üle ja tegi parandusi. Etenduse viis sel korral läbi veel juhendaja ise.

Kolmas etendus toimus mõlemal lavastusel Rakveres ning siis viisin etendust ise läbi, kuid juhendaja oli veel kõrval ja sain probleemide ja küsimuste korral abi küsida. Juhendajaga oli kokkulepe selline, et teen kõik algusest lõpuni iseseisvalt. Panen valmis rekvisiidid, alustan etendusega, teen vaheajal lavavahetuse ning lõpetan etenduse ja pakin asjad kokku. Tema ülesandeks oli eelkõige kontrolli läbiviimine ja minu parandamine ning samal ajal oli mul võimalus alati küsida, kui milleski kindel polnud.

Mõlema lavastuse puhul oli teisel ja kolmandal etendusel mõningaid rekvisiidi vigu, näiteks: "Onu Vanja" puhul olid ravimipurgid valesti pandud ja "Kuni ta suri" puhul oli puudu näitlejal üks väike padjake ja käterätik. Antud juhul olin mina rekvisiidid valmis pannud ning juhendaja need üle vaadanud, kuid vead siiski tekkisid. Edaspidi keskendusin rekvisiite valmis pannes ja neid kontrollides vaid ühele tegevusele, et vältida uusi vigu.

Lavastuste selgeks õppimine läks oodatust lihtsamalt, sest peale esimest etendust olin ise veendunud, et peale kolmandat ma veel iseseisvalt hakkama ei saa. Sellegipoolest sain peale kolmandat etendust aru, et isegi kui end ebakindlalt tunnen, siis tegelikult tean, mida tegema pean. Lisaks sellele oli konspekti lõpuks kirja pandud kõik võimalikud pisidetailid, mis võisid meelest minna. Konspektile toetudes sain kõik üle kontrollida ja veenduda, et rekvisiidid on õigetel kohtadel.

4. ISESEISEV TÖÖ

Antud peatükis kirjeldan kuidas algas iseseisev etenduse teenindamine ning kuidas olin paika pannud endale sobiva töö korralduse. Olen peatüki jaganud etenduse eelseks, etenduse toimumise ja etenduse järgseks perioodiks.

4.1 Etenduse-eelne aeg

Jaan Mikkel on teoses ‘Vaade lava tagant’ öelnud, et etenduse juht on majas vähemalt tund enne etenduse algust, selleks ajaks on tehnilised töötajad töö lõpetanud ning lava koos dekoratsiooni ja valgusega üles ehitatud. (2007, lk 38).

Mõlema lavastuse juures olin ma inspitsient-rekvisiitori ametis, seega olin igal etendusel kohal vähemalt 2-3 tundi enne etenduse algust. Seda seetõttu, et ma ei tundnud end antud ametis veel liiga kindlalt ning nii oli mul võimalus rahulikult lava valmis panna ja üle kontrollida. Töökorraldus oli üldiselt sama, mis õppimise perioodil, kuid juhendaja asemel palusin näitlejatel enne publiku saali laskmist lava üle vaadata.

Väljasõitude puhul pidin lisaks tavalisele rekvisiidi ja lava kontrollimisele jälgima ka seda, et dekoratsioonid ei varjutaks publiku vaadet lavale. Kuna mõlemad lavakujundused olid tehtud Rakvere Teatri saalidele, siis väljasõitudele oli oluline, et lavakujundus kohandatakse etenduspaiga saalile. Seega pidi mitmes etenduspaigas dekoratsioone oma kohalt liigutama, et publikul oleks parim võimalik vaade lavale.

Lisaks sellele oli oluline käia koos näitlejatega eelnevalt läbi lavatagune ja näidata rekvisiitide asukohti, et vältida probleeme ja segadust etenduse ajal. Igal väljasõidul olid rekvisiidid erinevates kohtades, vastavalt koha võimalustele.

Norburn väidab, et inspitsiendi peamine töövahend on pult, mis on koht lava kõrval, kust etenduse juhi tavaliselt leida võib, kui ei ole varem kokku lepitud muid kohustusi. Läbi selle on võimalik suhelda kogu lavastuse meeskonnaga ning jälgida laval toimuvat. (2018, lk196).

Etenduse juhi kohustuseks on veenduda, et meeskond on etenduseks valmis, ta saab vajadusel läbi puldi kutsungeid anda. Lisaks peab etenduse juht suhtlema publiku teenindajatega, kes kokkulepitud ajal publiku saali laseb. Enne etenduse algust annab etenduse juht publiku märke, mis annavad teada etenduse peatselt algusest ning kui publik on saalis, alustab etendusega. (Samas, lk 196).

Lisaks sellele, et inspitsient peab vahetult enne etenduse algust kontrollima meeskonna valmisolekut, tehakse esimene kontroll tund enne etenduse algust, sest hiljemalt selleks ajaks peavad kõik osalised majas olemas olema. Väljasõidu lavastuste korral on eelnevalt protokoll kirja pandud, kes liigub tehnikutega, kes näitlejate bussiga ja kes iseseisvalt. Tehnikute sõiduk väljub mitu tundi enne kui näitlejate oma ning nemad kontrollivad ise, kas kõik inimesed on olemas. Näitlejate bussis kontrollib inimesi peamiselt inspitsient, kuid kuna mina läksin etenduspaika varem koos tehnikutega, siis tegi seda bussijuht. Oma transpordiga liikujad peavad ise veenduma, et on vähemalt tund enne etendust kohal.

Praktika käigus sain aru, et Rakvere Teatris ei kehti eelnev väide, et inspitsiendi kõige tähtsam töövahend on pult. Mõlemas majas on erinevad kommunikatsiooni süsteemid, mis on kohandatud vastavalt saali võimalustele ja vajadustele. Lisaks olid igal väljasõidul erinevad võimalused, kus lepidi kohapeal kokku, kuidas suhtlus erinevate osapoolte vahel käib. Ehk antud teatris inspitsient saab oma tööd edukalt teha ka ilma inspitsiendi puldita.

Väikses majas, kus mängiti lavastust "Kuni ta suri" suhtlesin näitlejatega otse, käisin neile ise kella ütlemas ja lavale kutsumas, ainult valgus- ja helitehnikuga suhtlesin läbi *intercomi* (teatrisisene kommunikatsiooni süsteem). Publiku märke andis väikses saalis helitehnik, kes peale igat märgi andmist andis teada, kui märk on läinud, sest need ei kõlanud tagaruumidesse (publiku märke on kokku kolm: 5 minutit enne etenduse algust, seejärel 3 minutit enne ja 1 minut enne). Peale igat märki omakorda näitlejatele teada mitmes märk läks, et nad teaksid õigel ajal valmis olla. Etendust alustati nii, et publiku teenindaja sulges

saali ukse ning seejärel andis helitehnik sellest mulle märku, kui kõik osapooled olid valmis alustasin etendust.

Suures majas, kus toimusid "Onu Vanja" etendused, oli olemas inspitsiendi pult, mis andis läbi *intercomi* võimaluse suhelda lisaks valgus- ja helitehnikule ka lavataguste ruumidega (näitlejate garderoobid, puhketuba, grimmituba jne). Sellegipoolest käis kahepoolne suhtlus vaid tehnikutega, ülejäänud vaid kuulsid, kui neile kella ütlesin või publiku märkidest teada andsin. Lisaks sellele andis suures saalis publiku märke etenduse juht. Etenduse alustamise märgiks oli see, kui publiku teenindaja läbi puldi märku andis, et publik on valmis ja ukсед kinni. Seejärel kontrollisin kõigi osapoolte valmisolekut ning alustasin etendusega.

Väljasõitude puhul kohaneti vastavalt etenduspaiga võimalustele. Väljasõidu etendused toimusid Endla Teatris, Vene Teatris, Vanemuise Teatri väikeses majas ning Põlva ja Valga Kultuuri- ja Huvikeskustes.

Endla teatris oli süsteem sama, mis Rakvere suures saalis, kus kogu suhtlus käis läbi inspitsiendi puldi.

Vene teatris ja Vanemuise teatri väikeses majas sain lavataguste ruumidega suhelda läbi *intercomi* ning sealt sain ka publiku märke anda. Tehnilise meeskonnaga suhtlemiseks oli ainus võimalus kasutada mobiiltelefone. Seda seetõttu, et mõlemas kohas pidid nad heli- ja valgusruumi aknad lahti jätma, et nad kuuleksid ja näeksid, mis laval toimub ja *intercomi* rääkides oleks publik mind kuulnud. Mõlema lavastuse puhul alustas etendust helitehnik ehk etenduse alustamine käis läbi tema ning valgusmeister alustas tema järgi. Enne etenduse algust ja peale vaheaega käis valgusmeister mulle teada andmas, et läheb oma kohale ja tema on valmis, et etendusega alustada.

Põlvas ja Valgas sarnanes süsteem Rakvere väikese majaga. Kuna kummaski kohas polnud majasisest suhtlussüsteemi, siis näitlejatega suhtlesin otse ning publiku märke andis helitehnik. *Intercomi* asemel kasutasin tehnikutega suhtlemiseks raadiosaatjaid.

4.2. Etenduse ajal

Proovide ajal on inspitsiendil välja kujunenud kindlad kohustused ja tegevused, mis on tema vastutada. Kuid samal ajal on tema ülesandeks näha ka etenduse tervikpilti ja olla kõigega kursis. Nii saab inspitsient teha kõik endast oleneva, et etendus isegi probleemide korral sujuvalt edasi läheks. (Norburn 2018, lk 201).

Üldiselt on prooviperioodil inspitsiendil lavastuse käik ja tööülesanded piisavalt selgeks saanud, et etendused peaksid kulgema rahulikult. Keerulisemaks läheb siis, kui tekivad probleemid, mida ette ei nähta. Näiteks ei tööta lavatehnika. Sellistel juhtudel on inspitsiendi tööks koostöös ülejäänud meeskonnaga probleemile kiire lahendus leida. Enamjaolt lahendatakse tehnilised probleemid jooksvalt ning publik ei pruugi seda isegi märgata, kuid äärmisel vajadusel võib inspitsient võtta vastu otsuse etendus mingiks perioodiks katkestada või päris ära jätta. (Samas, lk 201-205).

Antud alapeatükis kirjeldan mõlema lavastusega kaasnevaid kohustusi etenduse ajal. Kuna tegemist on kahe eraldiseisva lavastusega, siis kirjeldan neid eraldi.

4.2.1. “Kuni ta suri”

Lavastus “Kuni ta suri” koosneb kahest vaatusest. Esimese vaatuse ajal polnud ühtegi konkreetset seda vaatust puuduvat kohustust ning kulges peamiselt oodates vaatuse lõppu ja vaheajal toimuvat lavavahetust. Antud aega kasutasin vaheajaks ettevalmistusi tehes. Panin valmis ja kontrollisin üle rekvisiidid, mis vaheajal lavale peaksid minema, et vaheaja alguses saaksin võimalikult kiiresti tööle hakata.

Vaheajal toimus lavavahetus, kus oli vaja koristada ja katta laud ning panna oma algsetele kohtadele tagasi rekvisiidid, mida esimese vaatuse ajal liigutati. Lavavahetuseks vajaminevad rekvisiidid olid enamjaolt juba laval olemas, lava tagant tuli vaid morsikann, laudlina, rätik ning tühi pudel. Enamik rekvisiite asusid laval peamiselt seetõttu, mäng vaheajal edasi läheks ja jääks mulje nagu seal toimetaks korteri elanik. Lavavahetusele lisaks jõudis juhendaja ka alati lavalt tulevad mustad nõud enne uue vaatuse algust ära

pesta. Esialgu jätsin mina selle töö teise vaatuse algusesse, sest lavavahetus võttis liiga kaua aega, kui see juba kiiremini läks jõudsin kõik vaheajal ära teha.

Teise vaatuse ajal oli tegemist rohkem, kui lavalt tulnud mustad nõud olid pestud, siis läksin lava taha valmis, et lava pealt tulevalt näitlejalt ehted kokku korjata. Kuna lava taga on väga pime, eriti kui näitleja tuleb prožektorite alt, siis aitasin inspitsiendina tal ehted ära võtta ning panin need järgmisele näitlejale valmis.

Üldjuhul lõpeb inspitsiendi töö laval sel hetkel kui publik saali astub ning peale seda tegutseb ta vaid lava taga, välja arvatud vaheajal toimuvad lavavahetused. Antud lavastuse juures pidi inspitsient minema lavale ka etenduse ajal. Hetkel kui näitlejad läksid lava taha kostüümi vahetust tegema, tuli lavale sõidutada jõulukuusk, mis jäi minu kui inspitsiendi kohustuseks. Kuna tol hetkel lavastuses on lava pime, siis pidin olema riietatud tumedasse rõivastusse, et seda tegevust minimaalselt publikusse paistaks.

Seejärel oli vaja kokku pakkida näärivana kott, see näitlejale selga aidata ja ta lavale saata. Viimasena tuli kolmandal kuusel õigel ajal kaunistused põlema panna ning näitleja sellega lavale aidata. Käik, mida mööda näitlejad lavale lähevad on liiga kitsas, et sealt jõulukuusega läbi pääseda, seetõttu on vaja hetkel, mil näitleja lavale läheb, ka horisonti liigutada.

4.2.2. "Onu Vanja"

Lavastus "Onu Vanja" koosneb kahest vaatusest, mõlema vaatuse ajal oli tegevust, kuid samas kulgesid need palju rahulikumalt kui "Kuni ta suri" etendused. Peamiselt tegelesin mõlema vaatuse ajal sellega, et koristasin mitte vajaminevaid rekvisiite järjest ära, et rohkem ruumi oleks. Mul oli aega rahulikult nõud ära pesta ja sain väga paljud asjad juba etenduse ajal uuesti kokku pakkida. Lisaks pidin jälgima, et lavameister oleks põlema pannud petrooleumilambi ja paukpadrunitega revolvri ära laadinud.

Vaheajal toimus taaskord lavavahetus, kus oli vaja lavalt mitmed rekvisiidid ära korjata, toolid ümber paigutada ning lõngakera kokku kerida. Esimese vaatuse ajal harutatakse

laval salli ning kuna lõng läheb korvis väga sassi, siis suurema osa aja vaheajast võttis selle lahti harutamine ja uuesti kokku kerimine.

4.3. Etendusejärgne aeg

Diane Norburn on oma teoses *‘Stage Management’* kirjutanud etendusejärgse töö kohta, et etenduse lõppedes peab etenduse juht veenduma, et kõik rekvisiidid ja dekoratsioonid oleksid kokku pakitud ning oma kohale asetatud. Lisaks sellele on vaja peale igat etendust kirjutada kokkuvõtte etenduse kohta. (2018, lk 199).

Rakvere Teatri töökorralduse järgi on etenduse juhi vastutada rekvisiidid ning nende kokku pakkimine. Iga lavastuse jaoks on oma rekvisiidi kast, kus neid hoiustatakse. Lavatehnikute vastutada on dekoratsioonid ning suuremad rekvisiidid, millest varasemalt rääkisin, näiteks lavastuses *‘Kuni ta suri’* kasutatavad kuused. Etenduse juhi kohustuseks ei ole jääda valvama, kas nad need asjad korralikult kokku pakivad, see on nende enda vastutada.

Lavastuste kokkupakkimine võiks käia teatris võimalikult kiiresti, et lavatehnikud ei peaks liiga kaua ootama lava maha võtmisega, eriti väljasõitude ajal. Lavastuse *‘Onu Vanja’* rekvisiitide kokkupakkimine läks etenduse lõppedes kiiresti, sest enamik rekvisiite sai juba etenduse ajal jooksvalt ära panna. Lisaks oli asju vähe ning ei pidanud eraldi mõtlema selle peale, et nad kindlasti kasti ära mahuksid.

‘Kuni ta suri’ puhul oli pakkimine keerulisem, sest lisaks sellele, et asju oli palju, olid paljud neist väga õrnad. Seega pidi nende pakkimisel jälgima, et asjad oleksid korralikult mullikile sisse mässitud ja üksteise vastu minnes katki ei läheks kui kasti liigutatakse. Kuna rekvisiitide pakkimine võttis mul aega umbes tunnikese, siis leppisime lavatehnikutega kokku, et kõigepealt viin rekvisiidid lavalt ära ja seejärel hakkas alles pakkima, sest nii said nemad samal ajal juba dekoratsioone maha võtta.

Etenduse kokkuvõtet Rakvere Teater minult ei nõudnud, kuid pidasin iseseisvalt praktikapäevikut, kuhu panin kirja kuidas etendus kulges.

Varasemalt on mainitud, et inspitsient peab kontrollima, kas meeskond on kohal ja valmis. Väljasõidu etenduste puhul on vaja meeskonna olemasolu kontrollida ka enne etenduse paigast kojusõitu ehk enne lahkumist kontrollitakse bussis, kas kõik on olemas. Aluseks võeti väljasõidu protokoll, kus olid kirjas kõik inimesed, kes väljasõidul kaasas olid. Kui keegi liikus oma transpordi või tehnikutega, siis öeldi seda inspitsiendile.

Lavastuse "Onu Vanja" puhul kontrollisin peale iga etendust bussis olevad inimesed üle, sest rekvisiitide pakkimine võttis vähe aega ja jõudsin bussile. "Kuni ta suri" etendustel läks lõpus nii kaua aega, et sõitsin tagasi dekoratsioonide autoga, sel juhul edastasin vajaliku info alati kostümeerijale ja ütlesin ka näitlejatele, et nad kontrolliksid, et kõik olemas oleks. Kuna antud lavastusel oli väike meeskond, siis ei olnud see probleem. "Onu Vanja" puhul oleks antud töö korraldus keerulisem olnud, sest meeskonnas oli rohkem inimesi.

5. INSPITSIENDI TÖÖS KASUKS TULEVAD ISIKUOMADUSED

Antud peatükis teen kokkuvõtte isikuomadustest, mis on olulised inspitsient-rekvisiitori töös. Selleks toetun teosele *Stage management Basics: A Primer for Performing Arts*. Teosel on kolm autorit Emily Roth, Katy McGlaughlin ning Jonathan Allender-Zivic, kes kõik töötavad etenduskunstime valdkonnas. Roth ja McGlaughlin on inspitsiendid ning Jonathan Allender-Zivic tegutseb tehnilise direktori ja valguskujunduse õppejõuna. (2017).

Hea inspitsiendi iseloomuomaduste aluseks on hea organiseerimisoskus ning võime pöörata tähelepanu detailidele. Selleks, et tagada proovide ja etenduste sujuvus ja toimimine peab inspitsient suutma kogu meeskonna ühe organismina tööle panna. Lisaks sellele peab märkama inspitsient kõiki pisidetaile, nagu lahtine dekoratsioon või valesti suunatud valgusti. (Samas, lk 3-6).

Inspitsient-rekvisiitori töö nõuab suurt täpsust, sest kõik peab toimima proovides ja teatris kokkulepitud reeglite järgi, näiteks peavad rekvisiidid olema oma kindlal kohal ja etendus algama õigeaegselt. Selleks, et inspitsient suudaks võtta lavastust ühtse tervikuna peab olema ta võimeline analüüsima ka teiste osakondade poolt tehtud tööd.

Inspitsient peab olema enesekindel ja võimeline end kehtestama, sest prooviperioodil peab tema hoidma kõike, et erinevad osapooled oma töö õigeaks ajaks valmis saavad. Etenduse ajal vastutab inspitsient etenduse kulgemise eest ning probleemide korral peab ta vastu võtma ka ebapopulaarseid otsuseid, näiteks etenduse katkestamine. (Samas, lk 3-6).

Inspitsient peab olema piisavalt enesekindel, et võtta vastu etendust puudutavaid otsuseid. Siiski leian, et liigne enesekindlus ei tule inspitsiendi töös alati kasuks, sest teater on meeskonnatöö. Kui tekib mõni probleem, siis võimaluse korral on alati kasulik ka ülejäänud meeskonnaga arutada kuidas edasi toimida, isegi kui otsuse peab võtma

inspitsient. Võime ennast kehtestada on oluline, et meeskond kuulaks etenduse juhi antud korraldusi ja etendused mööduksid sujuvalt.

Inspitsiendist võib saada tihtipeale tiimi psühholoog, olles vahelüli erinevate osapoolte vahel, saab temast inimene, kelle poole probleemidega pöörduakse ning kes neid ka lahendama peab. See tähendab, et inspitsient peab olema erapooletu, tasakaalukas ja empaatiavõimeline. Stressirohketes olukordades peab ta suutma alati ise rahulikuks jääda ning vajadusel olema võimeline ka teised maha rahustama. Lisaks sellele on oluline diskreetsus, et säiliks meeskonna usaldus. (Samas, lk 3-6).

Võime igas olukorras rahulikuks jääda on inspitsiendi töös ilmselt üks olulisemaid, sest paanikas inspitsiendiga pole midagi peale hakata. Proovide ja etenduste ajal tekib tihtipeale suuremaid ja väiksemaid probleeme, mis häirivad etenduste ja proovide rahulikku kulgu. Nendes olukordades on oluline, et vähemalt inspitsient oleks rahulik, vajadusel aitaks jääda teistel rahulikuks ning tegeleks probleemi lahendamisega.

Lisaks on oluline huumorimeele olemasolu, sest kuigi töö on vastutusrikas ja pingeline ja inspitsient peab olema tihtipeale range, siis on sama tähtis osata ka õigel ajal nalja teha ja teistega koos naerda. (Samas, lk 3-6).

Eelnevalt kirjeldatule ja enda kogemusele toetudes arvan, et kindlasti tulevad kõik need omadused kasuks ja teevad inspitsiendi töö kergemaks. Samas leian et mõni omadus on tähtsam kui teine ja hea etenduse juht ei pea olema just selline nagu eelnevalt kirjeldatud. Tähtsamate tooksin välja täpsuse, hea suhtlemisoskuse ja võime igas olukorras rahulikuks jääda.

6. ENESEREFLEKSIOON

Pakkumine Rakvere Teatrist jõudis minuni läbi Teatrikunsti visuaaltehnoloogia programmijuhi. Samal ajal kui otsisin kohta, kus sooritada lõputöö praktika, otsis Rakvere Teater endale lisatööjõudu. Kuna olin varem antud teatris praktiliselt olnud ning ühe lavastuse meeskonnaga juba põgusalt kokku puutunud, siis tundus loomulik tagasi minna ja ka oma lõputöö seal sooritada. Samas puudus mul varasem kogemus inspitsiendi tööst sellisena nagu minult oodati, eelkõige osas, mis puudutas etenduste teenindamist.

Enne tööle asumist hirmutas mind kõige enam asjaolu, et vaatamata lühikesele praktikale antud teatris olid nii teater kui ka seal töötavad inimesed mulle siiski võõrad. Varasemalt olin kokku puutunud vaid väga väikse osaga seal töötavast personalist. Lisaks sellele teadsin, et üks lavastustest, mida teenindama hakkam on küllaltki keeruline ning teine oli täiesti võõras.

Rakvere Teatris puutusin uuslavastuse proovidega kokku väga põgusalt, kuid samas tundsin end sel hetkel oma töös kõige kindlamalt. Varasemate praktikate käigus olin mitme erineva lavastuste proovides osalenud, seda nii inspitsient-rekvisiitori kui ka lavastuskorraldajana. Tänu sellele olin ma kursis kuidas käib prooviprotsess ning mida minult oodatakse.

Inspitsient-rekvisiitori tööd sellisel kujul, nagu see Rakvere Teatris toimus olin vaid kõrvalt näinud, sest praktikatele minnes olin peamiselt proovide juures. Lisaks olin antud ametikohaga kokku puutunud projektiteatris, kuid seal olid inspitsient-rekvisiitori kohustused ära jagatud minu ja kõigi näitlejate vahel. Seetõttu tundsin ennast Rakverre minnes küllaltki ebakindlalt.

Meeskonda sisseelamine toimus üsna kiirelt, selles oli suureks abiks mu juhendaja Eili Neuhaus, kes esimesed kaks nädalat pidevalt juures oli, kõigile tutvustas ja oluliste inimestega kokku viis. Suureks abiks oli ka see, et mõlema lavastuse tehnilised meeskonnad olid samad.

Kuigi mind ennast hirmutas võõrasse teatrisse ja kollektiivi tööle minek, siis ilmselt ei olnud see ka meeskonnale kõige lihtsam. Kui lavastusel muutub inspitsient, siis tavaliselt tuleb asemele mõni teine inspitsient, kes teatris töötab või on täiesti uue inimesega harjumiseks vähemalt prooviperiood. Praegusel juhul langes kogu vastutus, mis inspitsiendil on, meeskonna jaoks täiesti võõra inimese kätte. Eriti kui arvesse võtta varasemalt mainitud aspekti, et inspitsient on tiimi keskne lüli, kelle poole erinevad osapooled oma probleemide korral pöörduvad.

Esimestel etendustel andis võõrastus rohkem tunda, näiteks kontrollisid näitlejad rohkem oma rekvisiite ja küsisid minu käest kontrollküsimusi. Tol hetkel oli see kriitilisus minu töö suhtes väga teretulnud, sest ma ise ei tundnud ennast veel eriti kindlalt, mistõttu aitasid topelt kontroll ja küsimused mul rahulikumaks jääda ja veenduda, et kõik on õigesti.

Oma nõrkuseks kogu selle perioodi juures peangi enda ebakindlust. Etenduste kulgedes hakkasid näitlejad mind järjest rohkem usaldama, sellegipoolest närveerin ma ise enne igat etendust. Esimesed etendused, kus ennast täiesti kindlalt tundsin olid alles siis kui praktika juba lõppema hakkas.

Leian, et inspitsient peab lavastust ja meeskonda piisavalt hästi tundma, et ta ennast ennast mugavalt ja kindlalt tunneks ning seeläbi tekib usaldus ka ülejäänud meeskonnal. Kui see kindlustunne tekkis, siis muutus ka etenduste teenindamine lihtsamaks ja loomulikumaks. Ma ei pidanud enam iga tegevuse puhul analüüsima, kas see mis ma nüüd teen on ikka õige, vaid sain kõrvalt etenduse kulgu jälgida ja õigel ajal oma ülesanded ära täita.

KOKKUVÕTE

Käesolev lõputöö annab ülevaate sellest kuidas toimus kahe lavastuse “Kuni ta suri” ja “Onu Vanja” etenduste teenindamine Rakvere Teatris. Lisaks sellele andsin ülevaate, mis toimus uuslavastuse “Kõike head, vana toriseja” proovides kaks nädalat enne esietendust.

Oma töö kirjalikus osas selgitasin inspitsient-rekvisiitori mõistet ning andsin ülevaate ameti igapäevastest tööülesannetest ning analüüsisin praktilise osa juures läbitud etappe. Peale selle rääkisin oma töös isikuomadustest, mis tulevad kasuks inspitsient-rekvisiitri töös. Praktilist osa analüüsidest võrdlesin oma tööülesandeid ja kogemusi kirjalikest allikatest saadud infoga.

Rakveres viibisin 16. jaanuarist kuni 15. märtsini, selle aja jooksul toimus 17 etendust, millest 7 olid väljasõidud. Seoses eriolukorra kehtestamisega lõppes praktika oodatust nädal aega varem ja ühtlasi jäid ära neli etendust, millest kolm pidid olema väljasõidud. Samal põhjusel lükkus teadmata ajaks edasi ka lavastuse “Kõike head, vana toriseja” esietendus, mis oli planeeritud 20. märtsile.

Praktika oli tegus ning põnev ja pakkus mitmeid uusi väljakutseid. Kogu praktikaperioodi kõige raskemaks osaks olid väljasõidud, sest samal ajal kui ma ise alles kohanesin lavastusega, siis väljasõitudel pidin lisaks kohanema ka uue lava ja seal olevate võimalustega. Samas oli põnev näha ja kogeda kuidas toimub lavastustega väljasõit ning kuidas muutub erinevate meeskonnaliikmete töökorraldus võrreldes oma majas toimuvaga.

LISAD

Lisa 1: "Kõike head, vana toriseja" inspitsiendi tööfail

Toriseja Esko- Tarvo Sõmer

Perenaine Satu- Tiina Mälberg

Poeg Ahti- Elar Vahter

Minia Marja- Liisa Aibel

I VAATUS

Laval:



Kastis:

- kirjad (pealmise kirja peale peab olema kirjutatud tähtis)
- pildid
- sullepea
- kuivanud tint

Lauasahtlis:

- paberid
- taskulamp
- soome kaart

Lavataga:



- riie
- värvipott
- mõõdulint + pliiats
- rool

- veiniklaas + poolik pudel veini
- telefon
- tindipott
- kirjad
- kortisoon (süstlakarp kahes kiles, sisse peab panema plaastri ja desinfitseerimislahi + süstal tuleb veega täita)
- 2 paari prille (prillitoosid võib pärast ees ära tõsta)

Varu:

- plaastrid ja lapid
- hambaorgid
- naaskel
- näpitsad
- pastaka lisatint

Need + tekstiraamat musta riiuli peal



Sirmi taga:

- lauad
- album + termos toiduga
- salvrätikud

VAHEAEG:

Võib ära pakkida:

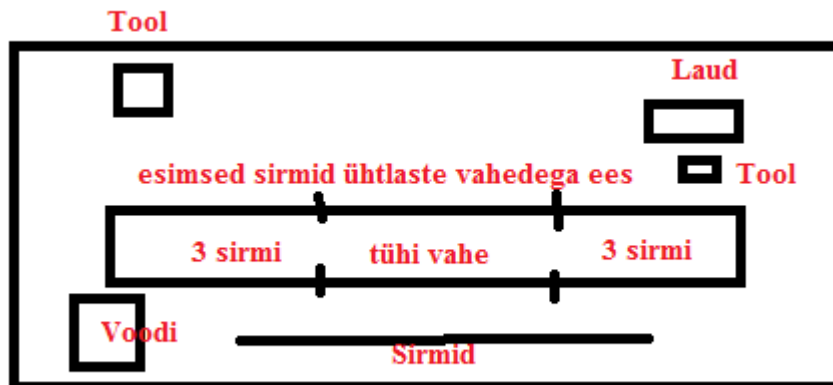
- Sirmi tagune tühjaks teha
- autoiste + rool ära viia
- taskulamp taha
- kaart lava taha
- mõõdulint ja pliats lavataha
- kuiv tindipott lavataha

Lavataha rekvisiitide juurde:

- Telefon

Laval:

- Laud + tool (lauasahtlis: album, sullepea ja paberid)
- Tool
- laval sirmid paika tõsta



TEINE VAATUS:

- Sirmide vahest piiluda, millal Tarvo on laval sirmid laiali löönud, siis mustad rimid lahti tõmmata, kui kirst on läbi läinud, siis kinni tagasi
- Jooksvalt asjad eest ära tõsta (toolid, laud)
- Lõpus sirmid lahti, kui tarvo hakkab kirsuga tulema

- aluse pealt ära tõsta kirst, asemele häll ja saag + panna alusele käepide
- sirmid lahti, kui algab tromboon, lavale läheb alus hälli ja saega

KASUTATUD ALLIKAD

- EE.** 2019. Eesti Entsüklopeedia. <http://entsyklopeedia.ee/artikkel/inspitsient>, (13.11.2019).
- Holter, E.** 2019. Etenduse juhi töö eri tüüpi lavastuste ja teatrite juures. [Seminaritöö]. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia. Viljandi.
- Lass, R.** 2016. Inspitsiendi töö teatris. [Bakalaureusetöö]. Tartu Ülikool. Tartu.
- Mikkel, J.** 2007. Vaade lava tagant. Tallinn: Eesti Teatriliit.
- Norburn, D.** 2018. Stage Management. Wiltshire: The Crowood Press.
Primer for Performing Arts Stage Managers. New York: Routledge.
- RAKVERETEATER.** 2020. SA Rakvere teater. <https://www.rakvereteater.ee/>.
(27.03.2020)
- Roth, E. & Allender-Zivic, J. & McLaughlin, K.** 2017. Stage Management Basics: A

SUMMARY

This dissertation provides an overview of how the two productions "Until She Died" and "Uncle Vanya" were served at the Rakvere Theatre. In addition, I gave an overview of what happened during the rehearsals of the new production "Happy Days of the Grump" two weeks before the premiere.

In the written part of my work, I explained the concept of a stage and props manager and gave an overview of the daily tasks of the work and analyzed the stages completed in the practical part. In addition, in my work I talked about personal qualities that are useful in the work of the stage and props manager. Analyzing the practical part, I compared my work tasks and experience with information obtained from written sources.

I was active at the Rakvere Theatre from 16th of January until 15th of March, during which time took place 17 performances, of which 7 were tours. Due to the establishment of a state of emergency, the internship ended a week earlier than expected, and four performances were canceled, three of them supposed to be tours. For the same reason, the premiere of the production "Happy Days of the Grump", which was scheduled for 20th of March, was postponed indefinitely.

The internship was busy and exciting and offered many new challenges. The most difficult part of the whole internship period were the tours, because while I was still adapting to the production, I also had to adapt to the new stage and the opportunities there. At the same time, it was exciting to see and experience how the tours takes place and how the work organization of different team members changes compared to how it works on the stage of Rakvere Theatre.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Elise Holter

(Sünnikuupäev: 12.12.1996)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose "Inspitsient-rekvisiitori töö Rakvere Teatris", mille juhendaja on Ele Viskus

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Elise Holter

Viljandis 18.05.2020

Kinnitus

Mina, Elise Holter (12.12.1996),

Kinnitan, et olen käesoleva töö kirjutanud iseseisvalt.

Elise Holter

Viljandis 18.05.2020